

32911, II, C, d,

800

Tisočletje Metodova.
Spisal
en ljubljansk

Spisal
duhoven ljubljanske škofije.

Cena 10 kr.

V Ljubljani, 1885.

Izdal in založil odbor za priredbo vlaka na Velegrad in v Prago.
Tisk „Narodne Tiskarne“ v Ljubljani.

Čisti donesek namenjen je društvu sv. Cirila in Metoda.

P. n. rodoljubi po vseh krajih se prosijo, da z
ozirom na blagi namen širijo to knjižico v svojih krogih in jo prav
obilo naročajo. Ker je cena izredno nizka, smelo bi se pričakovati,
da si omisli vsaka slovenska obitelj spomin na tisočnico.

Trisočletnica Metodova.

Spisal
duhoven ljubljanske škofije.

Cena 10 kr.

V Ljubljani, 1885.

Izdal in založil odbor za priredbo vlaka na Velegrad in v Prago.
Tisk „Narodne Tiskarne“.

Tisočletnica Metodova.

Bilo je na cvetno nedeljo l. 885. V stolni cerkvi na Velegradu zbralo se je ljudstvo in duhovniki in knez Svetopolk. Med nje stopi sivobradi, čestitljivi starček v škofovski obleki — sv. Metod. Glas se mu trese, ko jemlje slovo od ljubih ovčic. Trepeče mu roka, ko poslednjikrat blagoslavlja kneza in podložnike in mašnike. Reče jim: „Varujte me, otroci! do tretjega dne.“ Zgodilo se je tako. Ko pa je zašlo solnce tretji dan, zakliče: „Gospod! v tvoje roke izročim svojo dušo.“ Tedaj omahne dvema duhovnikoma v naročje in izdahne poslednjikrat. Svečano so ga pokopali v velegraški cerkvi na levi strani za oltarjem Matere božje. Mrtvaška opravila pa so peli po latinsko, po grško in po slovensko. Na njegovem grobu jokalo je vse ljudstvo: možje in žene, otroci in odrasčeni, bogatini in ubožci, gospoda in hlapci, vdove in sirote, tujci in domačini, bolniki in zdravi. Jokali so, ker izgubili so njega, ki je bil vsem vse.

5. aprila 1885 minilo je ravno 1000 let, odkar je umrl sv. Metod, tisti sveti mož, ki je s svojim bratom sv. Cirilom prinesel našim starim dedom duhovno življenje — sv. vero, pokazal jim pot do prave omike, prestavil sv. pismo na slovenski jezik, obhajal službo božjo po domače ter branil naše pravice vpričo kraljev in papežev. Ni se bal ne ječe, ne tepenja, ne preganjanja. Do zadnjega diha branil je vero in slovenski jezik. Vekomaj mu moramo za to hvalo vedeti mi Slovenci, ki smo duhovni otroci sv. Metoda. On ima pa še drugih otrok. To so Rusi, Rusini, Poljaki, Lužičani, Čehi, Slovaki, Hrvatje, Srbi in Bolgari. Vsi ti govoré jezik, ki je našemu silno podoben, samo malo drugače se zatéguje. Vsi ti so Slovani. K njim se prištevamo tudi mi Slovenci, stanujoči po Kranjskem, Koroškem, Štajerskem in Primorskem. Slovanov je, kolikor listja in trave. Praviijo, da nas je bilo 100 milijonov. Ni ga tako močnega ljudstva

v našem delu sveta, kakor je naš slovanski narod. Naseljen je od jadranskega morja, to je: od Trsta pa do uralskih gorá, kjer se začnja Azija, od baltijskega morja gori na severu pa do Carigrada ali Konstantinoplja na Turškem. Povsod, kjer se oglašá slovanski jezik, povsod, kjer prebivajo Slovani, spominajo se letos smrtnega dne sv. Metoda. Leto 1885 je slovansko sv. leto.

Procesija za procesijo prihaja na Metodov grob, v cerkev Marije v nebo vzete na Velegradu na Moravskem. Na velikonočni poneдельник bilo je ondi nad 10.000 romarjev z Moravskega, Češkega in Slovaškega. Namenili so se tja tudi Poljaki, Rusini, Hrvatje in mi Slovenci. Domá pa preslavljaajo sv. Metoda tudi pravoslavni Slovani Rusi, Srbi in Bolgari, kateri sicer ne priznavajo rimskega papeža za poglavarja krščanske cerkve. In mi gotovo najlepše počastimo sv. Metoda, ako molimo Boga, da bi kmalu združila ena vera vse Slované, da bi bili vsi eno v Kristusu, kakor so bili eno takrat, ko sta delovala med njimi sv. Ciril in Metod. Vse sovrašтво, vsa nezloga naj izgine izmed slovanskih bratov, da se čedalje bolj izpoznavajo med seboj in ljubijo. Prosimo Boga, naj nas ne dá v roke sovražnikom, ki prežé od vseh strani na nas in gledajo, kako bi nam iztrgali najdražji švetinji: vero in jezik slovenski.

Zakaj nam je častiti sv. Metoda in brata njegovega sv. Cirila, razvidimo iz popisa njunega življenja.

O mladih letih sv. Cirila in Metoda.

Najimennitniše mesto pod Turkom je dandanes za Carigradom gotovo Solun. Ob morji leži, zato slovi že od nekđaj zavoljo obilne kupčije. Prebivalci solunski so večidel slovanski Bolgari pomešani z Grki. Tako je bilo tudi pred 1000 leti. Samo tedaj ni zapovedoval Solunu turški sultan, ampak grški cesar, čegar prestol je stal v Carigradu. Podnamestnik njegov v Solunu bil je v začetku 9. stoletja neki Leon. Žena njegova Marija bila je Slovanka. Bog jima je dal sedmero otrok. Izmed teh postala sta najstarejši Metod in najmlajši Konstantin, pozneje imenovan Ciril, apostola slovanska.

Ko je odrastel, stopil je Metod v cesarsko službo. Bil je za cesarskega namestnika v neki pokrajini, kjer so prebivali sami Slovani. Od mladih nog znal je njih jezik. Zdaj se je popolnoma seznanil ž njih šegami. Videl je, kako so krotki, priljudni, ukaželjni.

Rad bi bil ostal med njimi, toda posvetna čast ga ni mikala. Umaknil se je v samoto na goro Olimp. Postal je menih reda sv. Bazilija. Molitev, post in sv. bukve, to so bili njegovi tovariši v tihi celici.

Brat njegov, Ciril, bival je tedaj še v očetovi hiši. Vedenje njegovo obetalo je, da bo nekaj posebnega iz njega. Moder je bil, vnet za nauke in silno pobožen. Na steno svoje izbice naslikal je podobo Križanega; pod njo pa je zapisal molitvico v čast sv. Gregoriju Nazijanzenu, katerega si je izbral za vzgled. Molil jo je vsak dan. Glasila se je tako-le: „O Gregor! ti si človek po telesu, po duši pa angelj. Usta tvoja, kakor usta Serafinov, slavé Boga in učeč pravo vero razsvetlujejo vesoljni svet. Sprejmi mene za svojega učenca, udan sem ti z vero in ljubeznijo; bodi mi vodnik in učenik!“

Očetov prijatelj Teoktist imel je tedaj cesarjeviča v varstvu. Vse si je prizadejal, da bi ga prav izredil. Oskrbel mu je dobre učitelje. Hotel mu je nakloniti še vrlega prijatelja. In zato izvolil je Cirila, ki je takrat dopolnil 15. leto. Prišel je na cesarski dvor v Carigrad. S cesarjevičem Mihaelom vred zajemal je vse nauke, kar jih je zmogla tedanja učenost. Prekosil je vse vrstnike. Po vsem cesarstvu šel je slôves o njem. Jeli so ga imenovati „filozofa“, t. j. modrijana.

Teoktist je čedalje rajši imel Cirila. Silil ga je, naj prevzame visoko cesarsko službo, ponujal mu je bogato nevesto; toda Ciril si izbere duhovski stan ter sprejme nižje redove. Nekaj časa so ga pridržali pri cerkvi sv. Sofije, da je bil ondi za knjižničarja, t. j. čuvati mu je bilo cerkvene in druge tam hranjene knjige ali bukve. Naveličal se je mestnega hrupa. Nekega dne ga pogrešé. Natihoma je pobegnil v samoto. Pol leta so ga iskali. Naposled ga iztaknejo v nekem samostanu blizu morja. Vrniti se je moral nazaj v Carigrad. Posvetili so ga za mašnika. Potem je začel podučevati na cesarski veliki šoli. Marsikoga je užugal s svojo učenostjo. Bivši patrijarh Anij je trdil, da kristijani ne smejo častiti sv. podob. Ciril mu je s krepkimi dokazi izpodbil to krivo misel in ga popolnoma osramotil. L. 851. šel je k Saracenom, da zatara med njimi napačne nauke o presv. Trojici. Jasnim besedam njegovim se niso mogli ustavljati nasprotniki. Vrnivši se od tod, šel je za bratom Metodom na Olimp, ter je oblekel meniško haljo.

Sv. Cyril in Metod.

Sv. apostola med Kozari.

Poglavar divjih Kozarov poslal je l. 854 poslanca v Carigrad, prosit cesarja Mihaela, naj jim da razumnega učenika, ki bi obvaroval Kozare judovske in mohamedanske zmote, katera se uriva med nje. Brž pošlje cesar po Cirila in Metoda; odkaže jima težavno apostolsko pot. Po morji sta prišla v Kerzon na današnjem krimskem polotoku. Tam se malo oddahneta in pripravita, potem pa odrineta h Kozarom, ki so prebivali ob Črnem morji. Kmalu pridobila sta kozarsko ljudstvo Jezusovi veri. Znamenito je to potovanje sv. bratov posebno zato, ker sta tedaj prvič stopila na sedanjo rusko zemljo in tudi mnogim Slovanom, ječečim pod kozarsko oblastjo, prinesla tolažbo sv. evangelija. Poglavar kozarski ponujal jima je pri odhodu obilne darove. Sv. Ciril in Metod pa nista bila dobička željna. Mesto denarja izprosila sta prostost mnogim krščanskim jetnikom. Te sta vzela seboj v Carigrad, in pa ostanke sv. papeža Klemenca, katere sta našla blizu Kerzona.

Slovani vabijo sv. brata na Moravsko.

Metoda vleklo je zopet na goro Olimp. Stopil je v samostan Polihron, kjer je živelo okoli 70 menihov. Postal je mašnik in prednik samostanski ali opat. Sv. Ciril se je mudil med tem pri cerkvi sv. apostolov v Carigradu.

L. 862. prišli so poslanci slovanskega kneza Rastislava, ki je gospodoval na Moravskem, k carigraškemu cesarju Mihaelu III. rekoč: „Naše ljudstvo dalo je slovo malikom in živi po krščansko, ali učiteljev nimamo, kateri bi nam resnice krščanske oznanovali v našem jeziku. Prišli so k nam mnogi krščanski učeniki z Laškega, z Grškega in z Nemškega; ti so nas učili vsak po svoje. Mi Slovani smo pa priprosti ljudje in nimamo nikogar, ki bi nas učil resnice ter nam razlagal pomen sv. pisma. Zato, gospod! pošlji nam takega moža, kateri nas podučí v slehrni resnici.“ Zdajci pokliče cesar sv. Cirila préd-se in mu veli: „Ne slišiš li, kaj pravijo? Nobeden drug ne more tega izpolniti, kakor ti. Dam ti mnogo darov, da jih ponesesh Rastislavu. Vzemi seboj tudi brata Metoda opata in potem idita! Zakaj vidva sta Solunjana; vsi Solunjani pa govoré čisto slovenski.“ Na to pa odvrne Ciril: „Slab sem jaz in bolehen, no rad pojdem!“

Sv. Ciril iznajde slovanske črke.

„Imajo li Slovani črke, da spišem ž njimi bukve?“ vpraša sv. Ciril cesarja, kateri mu odgovori: „Povpraševal sem, pa pravijo, da Slovani nimajo svojih črk.“ Res jih niso še imeli. Urezavali so razne reze, črte in čare v deske. Pravih slovenskih bukev pa še ni bilo. Sv. Ciril prosi Boga za pomoč, posti se 40 dni; potem ga navdahne Duh božji in on sestavi po grški abecedi črke za slovenski jezik, katerim rekamo „cirilica“. Ko so bile črke gotove, lotil se je sv. Ciril sv. pisma. Začel je z bratom Metodom vred predstavljati evangelje sv. Janeza: „V začetku bila je Beseda in Beseda bila je pri Bogu.“ Preložila sta iz grškega najpotrebniše sv. bukve na slovenski jezik. Sv. Ciril in Metod sta torej začetnika slovenskega pisanja, ona sta očeta slovenskih bukev. Ona sta jela likati naš jezik, da je zdaj lep in blagoglasen. Čast jima zato na veke!

Sv. brata na Bolgarskem.

Odrinila sta iz Carigrada proti Moravski deželi. Pot je šla skozi Bolgarsko. Tod so prebivali Slovani. Kraljeval jim je Boris, kateri se je ven in ven bojeval z Grki. Ti so mu ujeli sestro ter jo odpeljali v Carigrad. Ko se je vrnila domov, bila je že kristijana. Tudi njen brat, kralj Boris, je čedalje bolj čislal krščanstvo. Gredoč na Moravsko seznanila sta ga sv. Ciril in Metod natanko z resnicami sv. vere.

Sv. Ciril in Metod prvikrat med Slovenci.

Sv. brata sta potovala ob reki Dunavu preko Save in Drave. Povsod so ju pozdravljali slovanski glasovi, ker hodila sta po čisto slovanskih pokrajinah. Klanjali so se jima Srbi in Hrvatje. V Panoniji sta se sešla prvi pot s Slovenci. Panonijo so tedaj imenovali zahodnji del Ogerske in kos Štajerske; vladal jo je knez Kocel. Blažene roke sv. Cirila in Metoda blagoslavljalje so Slovence. Obljubila sta jim, da jih kmalu obiščeta, potem pa hitela dalje na Moravsko.

Sv. apostola na Moravskem.

Moravska dežela bila je tačas veliko večja, kakor je dandanes. Segala je globoko doli na Ogersko. Rekali so ji zato Velika Moravska,

Bila je mogočna država. Imela je svojega domačega vladarja, kneza Rastislava, ki je stoloval na Velegradu. Moravci bili so slovanskega rodú; zato jih niso mogli trpeti Nemci. Ti so si vtepli v glavo neumno misel, da oni sami smejo zapovedovati in gospodovati, Slovan pa mora biti njih hlapec. Grozno jih je v oči bodla sama svoja Moravska. Na vse kriplje so si prizadevali, da bi jo dobili pod svojo oblast. Celó sv. vera jim je morala služiti v to. Iz svojih nemških mest, posebno iz Pasova in iz Saleburga, pošiljali so med Slovane same trdo nemške misijonarje. Žalost nas obhaja, kadar beremo, kako so oni izpreobračali na Jezusovo vero ubogo slovansko ljudstvo. Po nemško in po latinsko so mu oznanovali besedo božjo. Še „vere“ in „očenaša“ jih niso učili v domačem jeziku. Zgodovina pripoveduje, kako je zginjala slovanska govorica, in prodiralo nemštvo. Tedanji misijonarji niso bili podobni sedanjim, ki se povsod, kamor pridejo, priučijo narodovega jezika in potem z uspehom oznanjujejo verske resnice. Nemški misijonarji so veliko pripomogli k urobljenju slovanske zemlje, ter so tudi svoja srca preveč navezovali na slovansko desetino. Kjer se je koli naselil nemški duhovnik, tam je morala umolkneti slovanska govorica, tam se je ugnezdilo nemštvo. Taki misijonarji niso mogli priljubiti Slovanom Kristusove vere, oni so jim jo še pristudili. Ljudje so dobro vedeli, po čem hrepené ti usiljenci, da jim je mar le zemlja slovanska, da je njih Bog denar in desetina, ki so jo tirjali od njih.

Knez Rastislav bil je dober vladar, pravi oče svojemu ljudstvu. Težko je gledal ostudno početje nemških misijonarjev. Premišljeval je, kako bi ga rešil od teh pijavk. Dobra misel šinila mu je v glavo. Mi že vemo, kaj je storil. Poslal je v Carigrad po drugačne učeníke. Dobil jih je.

L. 863 dospela sta na Velegrad sv. brata Ciril in Metod. Pomlad je bila tedaj. Duhovna pomlad napočila je tudi srcem moravskih Slovanov. Slovesno in častito so ju sprejeli. Knez in starejšine in množice ljudstva šli so jima naproti. Nemški duhovniki prihajali so na Moravsko jemati; sv. Ciril in Metod pa sta prinesla seboj obilne darove, darove knezu Rastislavu, darove njegovemu narodu. Prinesla sta Slovanom največjo dragocenost — slovensko sv. pismo pa svetinje sv. Klemenca.

Šla sta brzo na delo. Neutrujeno hodila sta po mestih in vaseh slovanskih. Povsodi so se vzdigovale veže božje; povsodi je

zmagoval Kristus. Ljudje so poprej samo po zunanje poznali kršanstvo; znotraj pa so bili še popolnoma udani starim poganskim malikom. Te je pregnala iz njih src vneta beseda kipeča iz blaženih ust sv. Cirila in Metoda. To niso bili robati nemški glasovi, ki niso mogli do srea, ampak samo hreščali po ušesih; to je bil krasni, domači slovenski jezik. V njem sta oznanovala sv. brata strmečim Slovanom čuda božja.

Knez Rastislav je želel, da bi se nemškim duhovnikom za vselej zapahnil uhod na Moravsko. Zato je bilo treba šol, v katerih bi se slovanski mladeniči pripravljali na duhovski stan. Sv. Ciril in Metod sta jih ustanovila. Ona sta začetnika slovanskih šol in zato bi ne smelo manjkati njihune podobe v nobeni slovenski šoli. Vedela sta, da poduk najbolj podpirajo bukve. Spisavala sta jih tedaj marljivo, se ve da vse v slovenskem jeziku; predstavila sta na slovensko vse duhovne molitve, katere molijo mašniki vsak dan, potem molitve pri delitvi sv. zakramentov in sv. mašo.

Slovenska služba božja.

Neko nedeljo stopi sv. Ciril k oltarju, da daruje Bogu najsve-tejšo daritev. Kaj da se zbrani verniki tako čudijo? Zakaj se jim solze utrinjajo v očeh? Zakaj jim nepopisno veselje prešinja obraze? Sv. Ciril mašuje po slovensko. Utihnila je nerazumljiva la-tinska beseda, ki je dozdej motila ljudi pri sv. maši. Vse ljudstvo kliče s sv. Cirilom: „Gospodi pomiluj“ (t. j. Gospod usmili se); ko jih pozdravlja, rekoč: „Gospod z vami!“ odgovarjajo mu glasno: „In s tvojim duhom!“ Kadar jim veleval: „Molite, bratje!“ — molijo. Oni molijo z mašnikom, ker ga razumejo. O prelepi dar, dar slo-venske službe božje! O blažena sv. brata Ciril in Metod, ki Vaju je Bog sam razsvetlil, da sta upeljala slovensko sv. mašo! Natanko sta izpolnila ukaz Jezusov, ki je rekel: „Bog je duh in kateri ga molijo, ga morajo v duhu in v resnici moliti.“

Slovenska služba božja pridobila je mnogo Slovanov sv. veri. Trumoma so hiteli v take cerkve, kjer so se opravljale sv. skrivnosti v domačem jeziku. Nemški duhovniki pa so pihali od jeze. Bili so zapuščeni. Nobeden se ni zmenil zanje; nobeden ni prihajal k njih latinskim mašam. Sklenili so zatreti sv. Cirila in Metoda in pokon-čati njuno setev, naj velja, kar hoče. Zatožili so ju papežu. Kmalu pride pismo iz Rima na sv. brata; v njem je stalo, da morata ne-

mudoma odriniti v Rim ter se opravičiti sv. očetu. Da-si je bilo v tedanjih časih tako daljno potovanje silno težavno, vender ju dvigne klic poglavarja sv. cerkve na pot v večno mesto. Priporočila sta Moravce, pri katerih sta se 4 leta in pol mudila, Bogu v varstvo in vzela v roko popotno palico.

Sv. Ciril in Metod drugič med Slovenci.

Preveslavši reko Dunav stala sta brata drugič med našimi pradedi, starimi Slovenci. Naš slovenski rod bil je pred 1000 leti bolj mogočen in razširjen, kakor pa je zdaj. Slovenci so stanovali takrat po vseh deželah med jadranskim morjem in med Dunavom; dobra tretjina Ogerske — Panonija bila je njih last; celó na Tirolsko in Bavarsko so segali. Za sv. Cirila in Metoda Slovenci niso bili več sami svoji. Že 100 let jih je žulil nemški jarem; vender so imeli še ponekod svoje domače poglavarje, kateri pa so se morali klanjati Nemcem. Tak poglavar je bil knez Kocel v Panoniji. Imel je trden grad na Blatnem jezeru na zapadnem Ogerskem, v gradu pa cerkev Marije device. Po njegovi deželi bilo je že dokaj hiš božjih, ali ljudstvo slovensko ni imelo dosti prida od njih; kajti šopirili so se v njih nemški misijonarji; njih tuja beseda ni šla Slovincem do živega. Kako se je pač razveselil knez Kocel in njegov narod, ko sta prišla med nje sv. Ciril in Metod. Vsi so občudovali lepoto Kristusove vere, katero sta jim odkrivala z domačo slovensko besedo. Malo časa je minilo in pridobila sta si srca Slovencev. Privzela sta si 50 slovenskih mladeničev, ki so ju spremili v Rim, da dobodo tam sv. mašnikovo posvečenje od sv. očeta ter se povrnejo kot duhovni pastirji med slovensko ljudstvo.

Sv. brata nesla sta seboj v Rim ostanke sv. Klemenca. Na priprošnjo tega svetnika zgodilo se je mnogo čudežev. Od vseh strani vrela so Slovenci vkup, da zadobe po môči čudodelnih koščic ta to, oni ono milost. Iz hvaležnosti so potem na mnogih krajih zidali kapelice sv. Klemenca. Te so se razširile sčasoma v cerkve. One so zanesljive priče, da sta se mudila sv. apostola tudi na Slovenskem. V Benedkah sta se sporekla z latinskimi duhovniki zavoljo slovenskega jezika. Sv. Ciril jih je užugal z jasnimi besedami sv. pisma.

Kako se jima je godilo v Rimu?

Med tem, ko sta bila sv. brata na poti, umrl je papež Nikolaj I. Namestu njega izvolili so Hadrijana II. V Rimu počil je glas, da se

bližata sv. Ciril in Metod s koščicami sv. Klemenca. Vse je bilo po konci. Papež sam se vzdigne s prestola in jima gre naproti. Spremlja ga duhovščina v prekrasnih oblekah. Rimsko ljudstvo vre venkaj pred mestna vrata. V veličastni procesiji nesó ostanke sv. Klemenca hraniti v starodavno cerkev njegovo.

Sv. Ciril in Metod sta potem na drobno razložila sv. očetu, kaj sta storila, da se razširi božje kraljestvo med Kozari, Bolgari, Moravci in Slovenci. Papež je pohvalil njuno gorečnost. Trdo pa so ju prijemali pred rimskim zborom zavoljo tega, ker sta brala sv. mašo po slovensko; govorčili, da se sme maševati samo po judovsko, po grško in po latinsko, ker je Pilat obesil napis na križi samo v 3 jezikih. Sv. Ciril odvrne: „Poslušajte, očetje in gospoda, kaj uči apostol: Govoriti v raznih jezikih nikar ne branite. Nauk apostolov sem jaz spolnoval, vi pa se zaganjate vanj!“ Niso mu dali nasprotniki obveljati tega; ven in ven so trdili: sv. maša se ne sme služiti po slovensko. Sv. Ciril pa ne dá, da bi pala slovenščina; brani jo z besedami psalmistovimi: „Vsak duh naj hvali Gospoda. In ako vsak narod poveličuje Gospoda, zakaj prepovedujete meni, peti službo božjo po slovensko. Povem vam, ko bi Slovani razumeli grški ali latinski, nikdar ne bi bil storil tega, kar zdaj grajate. Ali našel sem jih čisto nepodučene v sv. resnicah, niti ne znajo kakega drugega jezika. Zato sem ustanovil slovensko službo božjo, navdahren s presladko milostjo sv. Duha, s čemer sem brezštevilni narod pripeljal h Gospodu. Po tem sodite, kaže-li zabraniti mojo naredbo.“ In papež z ozirom na to svečano dovoli, da se smejo vsa cerkvena opravila in tudi sv. maša opravljati v slovenskem jeziku. Slovenščina postala je takrat svet jezik, tako svet, kakor je judovski, grški in latinski. To čast priborila sta ji slavna apostola sv. Ciril in Metod. Večna jima hvala zato!

Papež Hadrijan II. položil je sam v cerkvi Marije device pri jaslicah sv. slovenske bukve na oltar, služil nad njimi sv. mašo ter jih Bogu daroval. Potem je ukazal, naj se 3 dni po vrsti poje sv. maša v slovenskem jeziku v največjih rimskih cerkvah: pri sv. Petru, pri sv. Pavlu, pri sv. Andreji in pri sv. Petronili.

Na sv. Štefana dan posvetil je papež sv. Cirila za škofa, slovenske mladeniče, ki so prišli ž njim, pa za mašnike in dijakone.

Sv. Ciril umrje v Rimu.

Sv. Ciril jel je hirati. Trudapolno apostolovanje pa težavna pota prikrajšala so dneve njegove. Ves onemogel stopil je v nek rimsk samostan. Kmalu se uleže. Tedaj reče bratu: „Glej, dragi brate! vedno sva bila vkup. Oba sva orala eno brazdo, ali glej! jaz padam na njivi; nagnil se mi je dan. Ti, brate! iskreno ljubiš Olimpsko goro, toda nikari ne zapuščaj zavoljo nje Slovanov in dela apostolskega, s katerim se najlože izveličaš.“ Še na smrtni postelji spominal se je ljubljenih Slovanov, priporočal jih sv. Metodu, prosil Boga, naj jih varuje brezbožne in malikovalske hudobe, naj jih ohrani edine in zložne v veri. „One, katere si bil meni izročil, glej! izročam Ti jih zopet kot Tvojo last. Ščiti jih s svojo mogočno desnico, razprostri nad njimi svoje krilo, naj vsi hvalijo in slavé ime Tvoje, Očeta in Sina in Duha svetega.“ Potem objame učence, ki so jokali ob njegovi smrtni postelji, rekoč: „Blagoslovljen bodi veliki Bog, kateri naj nas ne da v plen nevidljivim sovražnikom našim; raztrga naj njih mreže ter nas reši od pogube.“ To so bile zadnje besede sv. Cirila. 14. februarja 869 zatisnil je 42letni apostol slovanski za vselej oči. Škofovsko čast užival je samo 50 dni.

Truplo njegovo pokopali so v cerkvi sv. Petra s takimi slovesnostimi, kakršne so bile v navadi samo pri pogrebih papežev. Metod pa se je spomnil prošnje materine, ki jima je naročala pri odhodu, naj oni, ki preživi brata, prinese truplo njegovo domov v Solun, da se pokoplje v domači zemlji. Papež mu dovoli to; ali Rimljani niso hoteli pustiti od sebe ostankov onega, ki jim je prinesel kosti sv. Klemenca. Poleg tega svetnika naj počiva sv. Ciril. Prenesli so ga tedaj v cerkev sv. Klemenca.

Papež piše Slovanom. — Sv. Metod tretjič med Slovenci.

Težko so pričakovali Slovani sv. apostolov iz Rima. Knez Kocel bil je do dobrega sit nemških duhovnikov. Zato poprosi papeža, naj mu nemudoma pošlje sv. Metoda in učence njegove. Sv. oče Hadrijan II. mu rad ustreže. Sv. Metoda posveti za škofa in mu ukaže, naj se vrne med Slovane. Seboj mu da prelepo pismo na slovanska kneza Kocela in Rastislava. V njem hvali sv. Metoda in rajnega brata njegovega, ter pravi, da nista nič zoper postave delala. Potem ponavlja pismeno še enkrat to, kar je poprej že ustno dovolil, da se sme sv.

maša in vse druge cerkvene molitve brati po slovensko; samo list in evangelje naj se bereta najpoprej v latinskem jeziku, potlej še le v slovenskem. Krepko se poteguje sv. oče v tem pisanji za slovenščino rekoč: „Ako bi pa kdo izmed učiteljev, k Vam poslanih, ali kdo izmed njih učencev obračal svoja ušesa od resnice in predrznil se drugače govoriti vam ter bi zaničeval bukve vašega jezika, naj bo izobčen in izročen cerkveni sodbi, dokler se ne poboljša; zakaj to so volkovi in ne ovce, katere treba poznati po njih sadovih.“ Dobro si utisnimo v spomin, kako govori o našem jeziku poglavar vesoljnega krščanstva, **„izobčen naj bo, kdor pehá slovenščino iz cerkve in zaničuje slovenske bukve.“** Odganjajmo take volkove, ki nam hočejo raztrgati slovenščino in mesto nje usiliti nam svoje volčje zavijanje.

Slovesno so sprejeli Slovenci sv. Metoda in učence njegove, prišedše iz Rima. Močno pa so žalovali, ko so izvedeli, da sv. Cirila ni več. Kocel in Rastislav sta se razveselila papeževga pisma. Veliko sta že dobila od sv. očeta, še več sta želela. Popolnoma sta se hotela odcepiti od nemških škofov. Ti so še vedno imeli priliko, utikati se v slovanske cerkvene zadeve. Sv. Metod je bil samo misijonski škof brez stanovitnega sedeža. Da si ga izprosi, šel je zopet v Rim.

Sv. Metod drugič v Rimu.

Papež Hadrijan II. se ni obotavljal. Obnovil je l. 870 nekdanjo nadškofijo sremsko. Srem stal je na mestu sedanje Mitrovice v Slavoniji. Prvi škof sremski bil je sv. Andronik, Jezusov učenec; posvetil ga je sv. apostol Pavel sam. Divji narodi zatrli so pozneje ta škofovski sedež. Izpod ruševin dvignil ga je Hadrijan II. in posadil nanj sv. Metoda kot nadškofa panonsko-moravskega. Duhovni oblasti Metodovi podvrgel je dežele podložne knezu moravskemu, knezu panonskemu, velikemu županu srbskemu in deloma knezu koroškemu. V njegovi nadškofiji živeli so sami Slovani: Moravci, Čehi, Slovaki, Srbi, Hrvatje in Slovenci. L. 870 postal je sv. Metod sam svoj gospod. Pokoren moral je biti odslej samo rimskemu papežu, nemški škofje pa mu niso smeli ničesar ukazovati.

Sv. Metod četrtrič med Slovenci.

Povrnivši se iz Rima oznanoval je sv. nadškof s podvojeno gorečnostjo sv. vero po slovenskih pokrajinah Kocelovih. S polno roko

posegal je dan na dan v zvrhano sejalnico božjih nauk. Razsejano seme pa je čvrsto raslo in obetalo obilen sad. Veselo poprijeli so se Slovenci slovenske službe božje. Čudovito širila se je ona po hišah božjih in izpodrivala latinski jezik. Celo onkraj meje Metodove nadškofije udomačila se je po mnogih cerkvah. Po slovenskih krajih bilo je še mnogo nemških duhovnikov. Tem je bila vsaka slovenska beseda odveč. Peklo jih je, da se slovensko ljudstvo kar trumoma gnete okoli sv. Metoda in njegovih učencev, zanje pa nihče ne mara. Odití so morali drug za drugim; tudi namestnik salcburškega nadškofa potegnil je domov. Slovenci bili so veseli, da so se znebili teh najemnikov, veseli so bili, da jim je sv. Metod oskrbel domačo duhovščino, ki je bila kri od njih krvi. Taka duhovščina je največja sreča vsakemu ljudstvu. To srečo naklonil je Bog tudi nam. Naši duhovniki so dandanes sami slovenski sinovi, ki čutijo, delajo in trpé za svoj narod, oni visoko cenijo sv. vero in jezik slovenski. Bodimo jim poslušni, kakor so pred 1000 leti naši dedje radi spolnovali nauke sv. Metoda in njegovih slovenskih mašnikov.

Sv. Metod obsojen.

Grozna nevihta prihrula je **z Nemškega** na sv. Metoda. **Nemški** škofje niso mogli pozabiti, koliko lepih pokrajin jim je izmaknil iz oblastnih rok, koliko desetine slovanske jim je odtegnil. Zato sklenéjo maščévati se. Zvito zvabijo k sebi sv. Metoda. Tirajo ga na sodbo. Na sodnji stol pa sedejo tožniki sami; to so bili salcburški nadškof Adalvin, pasovski nadškof Emanrik, brižinski škof Anon in še nek drug škof. Oni ga vprašajo: „Kako se predrzneš oznanovati sv. vero v deželi, ki spada pod našo nadškofijo?“ Sv. Metod jim odgovori: „Zares, če bi bil vedel, da spada slovenska panonska dežela pod vaše nadškofijstvo, šel bi bil memo nje; pa ona ni vaša, ampak rimskega papeža. Zdi se mi, da se vi iz gole lakomnosti držite mej svojih škofij; da, vkljub cerkvenim ukazom mi celó brinite oznanovati besedo božjo. Glejte, da vi sami ne kratite pravice sv. katoliške cerkve, ker papežu samemu nasprotujete.“ **Nemški** škofje pa so se malo menili za papeža in niso nehali psovati sv. Metoda, ki se je skliceval nanj. Kakor Kristus pred Ano in Kajfom, stal je zdaj sv. Metod pred nemškimi velikimi duhovniki in tudi on ni trepetal; „trd je bil, neizprosen, mož jeklen.“ „Resnico sem govoril, nje se tudi vpričo kraljev ne sramujem — jim je rekel

— vi pa storite z menoj, kar hočete. Pripravljen sem za resnico in pravico dati življenje.“ Zdajci skoči pasovski škof na noge ter vihrá z bičem na sv. Metoda. Mahnil bi bil po njem, da ga niso ustavili tovarši njegovi. Po zversko so potem ravnali ž njim ti ošabni Nemci. Vlačili so ga sem ter tje, pa pretepali ga, puščali ga na snegu in mrazu, utaknili ga v ječo, kjer je moral prebiti v jedinščini cela 2 in pol leta.

Preblagi apostol sv. Metod postal je mučenec; zavoljo nas Slovanov, zavoljo naše vere in našega jezika, žulilo ga je težko nemško železje. Komaj so čakali Nemci, da za vselej ugasne v temnici zvezda slovanska, sv. Metod; ali prišlo je drugače.

Papež reši sv. Metoda iz nemške ječe.

Po smrti Hadrijana II. prevzel je l. 872 papež Janez VIII. poveljarstvo sv. cerkve. On je zvedel, kolika krivica se godi sv. Metodu. Brzo pošlje svojega poslanca škofa Pavla do nemškega kralja Ludovika. Ukaže mu, naj pri ti priči izpusti sv. Metoda iz ječe. Onim štirim nemškim škofom, ki so po krivem obsodili sv. apostola pa piše ostra pisma; osorno jih krega zaradi storjenega hudodelstva; sv. Metoda imenuje „najsvetejšega svojega brata in v čisti pravovernosti enakega si tovariša“; nepoklicane sodnike njegove pa izbóči za toliko časa, kolikor so držali sv. Metoda v zaporu. Hkratu jih pokliče vse vkup v Rim na odgovor. Bog sam se potegne za nedolžnega apostola, ker preganjalce njegove drugega za drugim nagloma pozove pred sodnji stol.

Sv. Metod petič med Slovenci.

L. 874. prihitel je sv. Metod iz nemške sužnosti k Slovincem. Mnogo našel je izpremenjenega. Slabo se je godilo slovenskemu ljudstvu tačas, kar je bil njegov največji dobrotnik v ječi. Slovenske duhovnike preganjali so Nemci, katerim je v tem potuho dajal nemški kralj. Salcburški nadškof je brez skrbi segal čez mejo Metodove škofije, posvečeval cerkve, nastavljal svoje nemške duhovnike. Knez Kocel bil je preslab; ni mu bilo moči braniti sv. Metoda nemškega nasilstva. Silno užaljen odrine tedaj sv. apostol še tisto leto na Moravsko.

O dogodkih na Moravskem.

Moravci imeli so med tem vedne boje z Nemci. Ti so se hoteli po vsi sili polastiti Moravske, Napadali so jo l. 864, 866 in

868. L. 869 zgrabil je nemški kralj Ludovik Moravce od treh strani z vojsko. Res, da so grdo opustošili deželo, do živega pa niso mogli knezu Rastislavu, ki se je umaknil s svojo vojsko v nepremagljivi Velegrad. Sovražnik moral je oditi. Česar ni dosegel nemški meč, to je storil domač izdajalec. Rastislav imel je sinovca Svetopolka, ki je močno hrepenel po vladarski kroni. Ta se je jel natihoma bratiti z Nemci. Rastislav izve to in ga hoče kaznovati. Svetopolk pa prehití strijca, ujame ga ter ga izda Nemcem. Ti niso poznali takrat nobenega človeškega čuta. Nedolžne slovanske otroke metali so psom: ni čuda, da so ujetemu Rastislavu izstaknili oči. Pahnili so ga potem v nek samostan. Tako so se maščevali Nemci nad onim blagim knezom, ki je pridobil Slovonom preslavna brata sv. Cirilu in Metoda. Tudi izdajalca Svetopolka priprli so Nemci. Na Moravskem jelo je vreti. Vojvoda Slavomir zbere ljudstvo in udari na Nemce. Oni skličejo vojsko in ji dajo za poveljnika Svetopolka, češ, njemu je znana dežela, on bo lože ugnal Moravce. Toda Svetopolku zbudi se vest, brani mu, bojevati se z rojaki. Skriva je prestopi k Slavomiru in k moravski vojski ter do dobrega potolče nemške divjake. L. 874 sklenil je mir z Nemci, katerim obljubi nekaj davka plačevati na leto. Istega leta zatekel se je k novemu vladarju moravskemu Svetopolku sv. Metod. Lepo je bil sprejet. Knez ga je podpiral, dokler ga je potreboval zoper Nemce.

Sovražniki Metodovi naščuvali so papeža Janeza VIII., da je prepovedal slovensko službo božjo. Sv. apostel je vedel, da je ravno ž njo pripeljal Slovane v sv. cerkev; vedel je, da bi jih mnogo odpalo, še bi se odpravila. Vse to razložil je pismeno sv. očetu ter še nadalje maševal po slovenski, kakor mu je dovolil to prejšni papež Hadrijan II.

Sv. Metod na Češkem.

Na zahodu dotika se Moravske češka dežela. Čehi so Slovani in govoré z Moravci vred isti slovanski jezik. Pred tisoč leti gospodoval je na Češkem vojvoda Bořivoj, ki jē bil še malikovalec. Njegovo sestro Ljudomiro vzel je knez Svetopolk za ženo. Bořivoj prihajal je večkrat na Velegrad v goste. Seznanil se je ondi s sv. Metodom, kateri ga je izpreobrnil in krstil. Vojvoda povabil je sv. apostola za nekaj časa na Češko. Tudi v ti deželi utrdil je sv. Metod krščanstvo. Krstil je 30 veljavnih čeških mož in ženo Bořivojevo Ludmilo, ki je pozneje stopila v samostan. Malikovalci so jo sovražili zavoljo

njene pobožnosti. Ulomili so v nje celico ter jo umorili. Ludmila postala je mučenica in svetnica češka.

Sv. Metod na Poljskem.

Severovzhodno od Moravcev na reki Visli stanujejo Poljaki. Oni so Slovani. Poprej so imeli svoje kraljestvo. Dobrih sto let pa so razdrobljeni med rusko, nemško in avstrijsko državo. Poljaki so se že zgodaj sprijaznili s sv. vero. Tudi sv. Metod je poskrbel za njih izveličanje. Pošiljal jim je svoje učence, ki so krstili poljskega kralja in mnogo Poljakov. Sv. Metod sam bil je v Krakovem, ki je bilo takrat podvrženo knezu Svetopolku.

Sv. Metod tretjič v Rimu.

Sovražniki Metodovi niso mirovali med tem. Obrekovali so ga, črnili pri knezu Svetopolku; tožili v Rimu, da je krivoverec, da drugače uči o sv. Duhu, kakor rimska cerkev, da rabi pri službi božji slovenski jezik namestu latinskega. Papež Janez VIII. pokliče tedaj sv. Metoda v Rim. L. 880. stopi preganjani apostel pred sodnji prestol papežev. Lehko se mu je bilo zagovarjati. Vera njegova bila je brez madeža.

Papež znova potrdi slovensko službo božjo.

Nemci so se nalagali papežu, da je slovenski jezik divji, surov in neprimeren za sv. opravila. Že takrat so grdili našo lepo materno besedo in jo grdé še dandanes. Sv. Metod pa se je srčno potegnil zanj v pričo sv. očeta. Povedal mu je, kako blagoglasen je naš jezik, in kako bogat v besedah in oblikah. Nehal je biti divji tedaj, ko sta s sv. Cirilom prestavila vanj sv. pismo in druge sv. bukve, katere je slovesno odobril papež Hadrijan II. Zopet je zmagal sv. Metod. Sv. oče potrdi slovensko službo božjo; da mu seboj pišmo na kneza Svetopolka. V pismu stale so te-le imenitne besede: „Črke slovenske, od Cirila iznajdene, s katerimi se odpeva Bogu dolžna hvala, po pravici pohvaljujemo ter ukazujemo, da se v istem jeziku oznanjujejo nauki in dela Kristusa Gospoda našega; zakaj sv. pismo nas opominja, ne samo v treh, ampak v vseh jezikih Gospoda hvaliti. Tudi ni to pravi veri ali nauku nasproti, ali mašo v slovenskem jeziku peti, ali sv. evangelje nove in stare zaveze dobro predstavljeno in razloženo brati,

ali vse druge urne molitve prepevati; ker, kateri je vstvaril tri glavne jezike, judovski namreč grški in latinski, tisti vstvaril je tudi vse druge na hvalo in slavo svojo.“ Tako ni bil počeščen še noben jezik, takega pisma ni še noben misijonar prinesel iz Rima svoji čedi!

Sv. Metod poslednjikrat med Slovenci.

Na rimskem potovanji l. 880. sešel se je sv. Metod zadnjikrat s Slovenci. Milo so gledali za njim, ko je hitel memo njih. Mudilo se mu je. Znano mu je bilo, da povsodi preže nemške zanjke nanj. Podvizal se je tedaj, da čim prej doseže mejo Moravsko.

Poslednja leta Metodova.

Ko je romal sv. Metod v Rim, usilil mu je bil Svetopolk za spremljevalca malopridnega nemškega duhovnika Vihinga. Papež ga je posvetil za škofa. Sedež mu je bil v Nitri. Vsled papeževega ukaza moral bi bil pokoren biti nadškofu sv. Metodu, ali kaj takega mu ni prišlo na misel. Zvijačnej skuje pismo, ki pravi, da se je Metod slovesno zaklel v Rimu, da opusti zanaprej slovensko službo božjo. To pismo odda Vihing knezu Svetopolku, češ, to ti papež pošilja. Knez bil je iz prva v zadregi, komu naj verjame, ali pismu, katero mu je bil izročil sv. Metod, ali Vihingovemu. Naposled se nagne na Vihingovo stran. Bridko je zadela ta krivica našega apostola. Pisal je sv. očetu, naj on pove, kaj je resnica in kaj laž. Kmalu dospel je odgovor iz Rima na Velegrad. Vpričo zbranega ljudstva brali so papežev list, ki je jasno spričal nedolžnost Metodovo in **odkril sramotno goljufijo Nemca Vihinga**. Ta hudobnej tudi zdaj še ni nehal kljubovati sv. nadškofu, zato ga je sv. Metod izobčil.

Tisto leto pred smrtjo privzel si je sv. apostol 2 duhovnika hitropisca ter v 6 mesecih prestavil ž njuno pomočjo one bukve sv. pisma, katerih še nista poprej s sv. Cirilom preložila na slovenski jezik. Posvetil je tudi cerkev sv. Petra in Pavla v Brnu. V postu pa je jel pešati. Mislil je tedaj, koga bi si postavil za naslednika. Odločil je zato Gorazda, Moravca, učenega moža.

6. aprila 885 postala je slovanska cerkev udova; pal je tisti mogočni steber, katerega ni mogel izpodnesti noben vihar, v grob je pal največji Slovan — sv. Metod.

Smrt sv. Metoda.

Gnjusba razdjanja po Metodovi smrti.

Na grobu Metodovem jokali so Slovani, ukali pa Nemci. Kakor volkovi planili so na zapuščeno čedo, ki se je plaho stiskala okoli učencev velikega apostola. Hudobni duh Vihing pristopil je zopet k Svetopolku; udahnil mu je grozen naklep. Zaslepljeni knez ga je poslušal. Dal je poloviti in povezati vse slovanske duhovnike (blizu 200 jih je bilo) in vreči v ječo. **Nemški** duhovniki pa so jeli trgati slovenske mašne bukve in metati jih na grmade. Slovenska služba božja bila je popolnoma izkoreninjena na Moravskem. Eno leto medleli so v železji Metodovi učenci, potem pa jih je z vojaško silo pognal knez iz dežele. Kmalu skusil je Svetopolk, koliko se je zanašati na Nemce. Napadli so ga z vojsko, naščuvali nanj divje Mažarje, ki so ravnokar pridrvili se iz Azije. Svetopolk premagal je oboje. Ko pa je l. 894 legel v grob, videlo se je, da ga ne bo dolgo preživela Moravska. Njegovi sinovi so se jeli prepirati med seboj. Užugal jih je najstarejši, Mojmir; sovražnikov, Nemcev in Mažarjev pa ni mogel ugnati. L. 901 padla je Moravska za vselej. Mažarski divjaki so v tla pomandrali nekdanj cvetočo deželo, razrušili krasna mesta, nobeni cerkvi niso prizanesli. Kar je ostalo Mažarjem, vzeli so Nemci, kateri so do pičice izpolnili žuganje svojih škofov: „Slovani, ali hočejo, ali nočejo, morajo biti podvrženi naši oblasti.“ Uboga Moravska! grozno se je maščevala nad teboj nehvaležnost, s katero si plačevala Metodove učence.

Slovenščina med Bolgari, Srbi in Rusi.

„Kadar vas bodo pa preganjali v tem mestu, bežite v drugo,“ velel je Izveličar apostolom. Tega ukaza spomnili so se pregnani slovenski duhovniki. Nasledniki Metodovi: Klemen, Gorazd, Lavrencij Naum, Angelarij, Sava in drugi prepeljali so se čez reko Dunav. Stopili so na bolgarsko zemljo. Prijazno jih je sprejel kralj Boris. Največji podpornik pa jim je bil njegov naslednik car Simeon. Ta je ukazal, naj se prepisujejo in razširjajo po vsem Bolgarskem one sv. bukve, katere sta zložila v slovenskem jeziku sv. Ciril in Metod. Tudi junaški Srbi, ki so na zahodu sosedje Bolgarom, jeli so posnemati svoje slovanske rojake in prepevati duhovna opravila po slovensko. Sv. maši pravijo oni: liturgija.

L. 988. dal se je krstiti ruski knez Vladimir. Ž njim vred pristopil je h krščanstvu najmogočniji slovanski narod; Rusi, katerih

je zdaj okoli 70 milijonov glav in katerim je podložna tretjina Evrope in malo ne polovica Azije. Z Bolgarskega došle so tedaj Rusom slovenske mašne bukve; ohranili so jih v svojih svetiščih do danes. Nobena moč ni mogla iztrgati Rusom, Srbom in Bolgarom premile slovenske službe božje. Zatirali so jih več stoletij zaporedoma divji Tataři in Turki. Trpeli so, kolikor more trpeti samo največji pozemeljski trpin: Slovan. Po cele vekove klicali so v svojih cerkvah: „Gospod pomiluj!“ (Gospod usmili se!) Zraven pa so umirali za sv. križ. **Kri in pa slovenska služba božja rodili sta najboljši sad.** Danes so Rusi in Bolgari prosti. Izpred njih oltarjev puhté h Gospodu še **vedno iste slovenske** molitve, s katerimi sta pred 1000 leti častila Boga sv. Ciril in Metod. Kakor zenico v očesi varujejo oni slov. službo božje.

O sv. Prokopu in o dveh samostanih na Češkem.

Konec desetega veka živel je na Češkem blizu glavnega mesta Prage pobožen benediktinsk menih Prokop. Odtegnil se je posvetnim očem v neko skalovito dolino. Tedanji češki knez Oldrich je rad lovil po gozdih. Nameri se na puščavnika. Knez ga vpraša, kdo da je? On mu odgovori: „Grešnik sem in Prokop se imenujem; živim tu mirno po pravilu sv. Benedikta za plačilo nebeškega kraljestva.“ Knez ga pregovori, da se naseli ob reki Sazavi. Kmalu se ustanovi ondi benediktinski samostan s cerkvijo Marije Device. V njej jela se je razlegati služba božja v slovenskem jeziku. Sv. Prokop je srčno želel, da bi se vsi Slovani združili v veri. To je menil doseči s slovensko službo božjo. Ginljivo je bilo slišati menihe, prepevajoče v sazavski cerkvi psalme in druge cerkvene molitve v slovenskem jeziku. Nemcem je to grozno presedalo. Premotili so češkega kneza Spitignjeva II., da je izpodil slovanske menihe iz sazavskega samostana in naselil vanj nemške patre. Prokop je umrl 25. marca 1053. Njegov naslednik opat Vid moral je z brati zbežati na Ogersko. Nemški usiljenci pa niso imeli miru na Sazavi. Dve noči jih je izganjal sv. Prokop z lepa; tretjo noč se je zopet prikazal ter jih zgrda izpodil iz sv. kraja. Milejši časi so nastopili za vojvode Vratislava II., kateri je poklical nazaj opata Vida in njegove tovariše. Zopet je zavzela slovenščina staro mesto pred oltarjem Gospodovim. Gospodovala je ondi za opata Emerana in Božetěcha, ki je bil zadnji slovanski opat na Sazavi. Zakleti sovražniki vsega, kar je slovansko, Nemci

zanetili so prepír v samostanu. Potem so šli tožit menihe knezu Břetislavu II. Žal, da je poslušal Nemce in izgnal vrle slovanske menihe iz zazavškega zatišja. Lastnina sv. Prokopa pala je Nemcem v roke. 3. januarija 1097. ušotorili so se v sazavskem samostanu nemški menihi. Oni so trgali in požigali sv. slovenske bukve; niso mirovali, dokler ni bil uničen poslednji spomin na nekdanjo slovensko službo božjo.

Več kot 200 let je minilo od tedaj. Na Češkem kraljeval je takrat slavni Karol IV. On je ljubil Slované. Po vsi češki deželi hotel je obnoviti ono službo božjo, kakeršno sta jo ustanovila sv. Ciril in Metod. Prosil je papeža za privoljenje. Sv. oče dovoli slovenščino samo eni cerkvi, namreč cerkvi sv. Kozma in Damjana „v Emavzi“ v Pragi. Kralj je sezidal ondi l. 1347 samostan ter poklical vanj menihe iz Dalmacije, Bosne in s Hrvaškega. V husitskih vojskah, ki so kmalu potem razgrajale po Češkem, je prenehala blaga ustanova Karolova in ž njo tudi slovenska služba božja. Ostal je na njo spomin le še v naslovu trga, na katerem stoji v Pragi cerkev in samostan emavzki. Imenuje se še dandanes „na Slované“.

Slovenska služba božja na Poljskem.

Poljaki so se precej izprva goreče oklenili latinščine. Slovenščina izginila je brez sledu iz njih svetišč, kamor so jo bili zanesli Metodovi učenci. Vzgleđ Karola IV. izpodbudil je poljsko kraljico, da je zgradila na Kleparci pri Krakovem samostan ter naselila ondi slovanske menihe, katere je poklicala iz Prage. Tako je bila presajena prelepa cvetica, slovenska služba božja na Poljsko. Škoda, da je tako naglo usahnela. Ko bi se bila ukoreninila in razraščala med Poljaki, v kalu bi bila zadušila strupeno zel sovraštva, katero je že toliko zal zatrosilo med slovanske brate Poljake in Ruse.

Slovenščina v hrvaških cerkvah.

Še ko je živel sv. Metod, razširil se je slovenski jezik v hrvaška svetišča. Pot vánjo utrl mu je škof Teodozij, ki je pozneje oboroč sprejel mnogo pregnanih učencev Metodovih. Ti so bili pravi apostoli slovenske službe božje med Hrvati. Krščansko ljudstvo je radostno okušalo slast zapuščine Metodove. Veselilo se je, ker je zazumelo vse, kar je molil in pel mašnik. Duhovnikom, ki so po slovensko maševali, rekali so Hrvatje: glagoljaši, to pa zato, ker so brali

iz bukev, pisanih v glagolici (t. j. s tistimi črkami, katere so iznašli učenci sv. Metoda). Po dalmatinskih mestih prebivalo je mnogo latinskih duhovnikov. Oni so sovražili slovenščino v cerkvi. Zatožili so glagoljaše papežu Janezu X., češ, da pod plaščem slovenske službe božje uče krive nauke; sv. Metoda se še v grobu pitali s krivovercem. Silno so bili žalostni Hrvatje spletskega cerkvenega zbora l. 924, ki je ukrenil, da noben hrvaški škof ne sme podpirati slov. jezika v cerkvi, samo duhovniki nižjih redov in menihi ga smejo še rabiti; noben škof ne sme v svoji cerkvi dovoliti glagoljašem maševati po slovensko, razen ko bi pomanjkovalo mašnikov in tudi tedaj samo s papeževim dovoljenjem. Papež ni potrdil tega okrutnega sklepa, ker so bili Hrvatje preveč razdraženi. Prav tako divjal je zoper slovenščino zbor, ki se je sešel v Spletu l. 1059. Po Dalmaciji jeli so zapirati hrvaške cerkve, preganjali, grdili in v sponse devali duhovnike glagoljaše, ljudstvo pa je jokalo; od ust do ust so mu odtrgali tečni kruh — besedo božjo v domačem jeziku in ponujali mu mesto nje trdo skorjo latinsko. Posavskim Hrvatom godilo se je bolje. Oni so si vselej sami izbirali duhovne pastirje. Naravno je, da je bil vsekdar izvoljen glagoljaš, ki je obljubil, da bode maševal pa slovensko.

Počasi prihajali so k izpoznanju, da se za slovensko službo božjo ne skriva nobeno krivoverstvo. Slovenščina vračala se je zopet v dalmatinske cerkve. Ko je prišel l. 1177 papež Aleksander III. v Zader, sprejeli so ga Hrvatje pojoč slovenske pesni.

Popolnem zmagala je slovenščina l. 1248. Tedaj je dovolil učeni papež Inocencij IV. senjskemu škofu, da se sme povsodi, koder je bila taka navada, maševati po slovensko, ker „mora biti beseda stvári, pa ne stvar besedi podvržena.“ Tudi v pismih na menihe sv. Nikolaja v Omišlji in krškega škofa poudarjal je sv. oče, da je glavna stvar služba božja, jezik naj bo ta ali ta. Tedaj odprla so se vrata slovenščini v večino hrvaških cerkvá. Na vrhunci moči pa je stala v 14. in 15. stoletji. Ona je razglašala slavo božjo malo ne po vsi Dalmaciji, severni Albaniji, Bosni, Istri, Hrvaški ob Kolpi, Dravi in Savi in Medmurji.

Pozneje jela je pešati. Nekaj so bili tega krivi Turki, ki so razdejali brez števila božjih vežá po hrvaških deželah, nekaj pa malomarnost duhovnikov glagoljašev. Mnogo izmed njih zaničevalo je iz nevednosti stare čestitljive glagolske bukve, katerih je bilo čedalje

manj, ker so se malokrat ponatiskovale. Tudi škofov je bilo dokaj takih, ki so menili, da Bogu službo storé, če kolikor moči omeje slovensko službo božjo. Izmed rimskih papežev sta jo podpirala v novejšem času Urban VIII. (1623—1643) in Benedikt XIV. (1740 — 1758).

Stara slovenščina, kakeršno sta pisala sv. Ciril in Metod, postajala je čedalje bolj neznana duhovnikom, zato so mnogokod jeli uvajati hrvaščino v službo božjo. Dandanes pojo list in evangelje pri sv. maši po hrvaško. Naši bratje Hrvatje so ponosni na to, da so ohranili vsem viharjem vkljub domačo službo božjo. Ona je še zdaj v veljavi v senjski, krški, šibeniški, spletski škofiji in v zaderski nadškofiji. Vrlo se poteguje zanj najimenitniši hrvaški škof, prevzvišeni Josip Juraj Strossmayer. V zadnjem pastirskem listu, kateri je izdal na slavo sv. Cirila in Metoda, piše tako-le: „Po nekem posebnem čudeži milosti in dobrote božje vzdržala se je do današnjega dne v sredini našega naroda navada, da se sv. maša zapadnega (rimskega) obreda služi in poje v slovenskem jeziku. Na to, sveto in s posebnim apostolskim dovoljenjem za veke potrjeno navado zagnjali so se vekovi in vekovi, pa dasi so jo na mnogih krajih zares iz sv. maše in iz naših svetih cerkvá iztisnili, vender je hvala Bogu niso mogli popolnoma zatreti. Še se razlega naš slovenski jezik pri sv. maši na slavo trojedinega Boga v zapadnih straneh naše domovine; ni je več moči na tem svetu, katera bi mogla danes v teh straneh zatreti slovensko besedo pri službi božji ter iztrgati jo iz ust pobožnega ljudstva.“

Slava hrvaškemu ljudstvu! Ono si je samo obvarovalo predragi biser — slovenščino v cerkvi.

Ali smo mi Slovenci imeli kdaj slovensko sv. mašo.

Stara pripoved nam poroča, da sta sv. Ciril in Metod gredoč v Rim pevala v Ptuji sv. mašo v slovenskem jeziku. Blizu farne cerkve jareninske v Slovenskih Goricah stoji zdaj zapuščina kapelica sv. Jeronima. V nji bral je sv. Metod slovensko sv. mašo. Sv. apostola sama sta si prizadevala, da razširita slovensko službo božjo med našimi pradedi. Pač srečni bili so naši predniki, ker so prejeli iz rok sv. Cirila in Metoda sv. slovenske bukve, srečni so bili, ker so slišali veličja božja v svojem maternem jeziku.

Slovenci so tedaj spoznavali nad seboj tri duhovske oblastnike. Oni, ki so prebivali na vzhodnjem Štajerskem in na Ogerskem, imeli so za škofa sv. Metoda. Slovenci, stanujoči na levem bregu gorenje Drave, spadali so pod salcburško škofijo, oni na desnem bregu pa pod oglejskega patrijarha. Ne samo po teh cerkvah, katere so bile podložne sv. Metodu, prepevala se je sv. maša po slovensko, udomačila se je brzo ta navada tudi po salcburški in oglejski škofiji med tamkajšnjimi Slovenci. Salcburžani so kmalu izobčili slovenščino iz cerkve. Boljše se ji je godilo pod oglejskimi patrijarhi. V njih pokrajine prodirala je od dveh strani; najprej za življenja sv. Metoda iz Panonije, pozneje pa iz hrvaškega Primorja. Po Kranjskem, spodnjem Štajerskem, Goriškem, Tržaškem in po Istri bilo je mnogo cerkvá, kjer so maševali duhovniki po slovensko. Zlasti velja to o metliškem okraji, ki je l. 1350 spadal še pod zagrebško škofijo. V Vinici na Kolpi nahaja se še dandanes glagolsk napis poleg latinske letnice (1473) nad vratni gotske cerkvice sv. Nikolaja, spremenjene zdaj v pivnico. V Kamnjah pod Čavnom na Goriškem pel je 15. junija 1583 Fran Vlentíć vpričo videmskega škofa slovensko sv. mašo. Tako je večidel maševal Matija Slivar, ki je bil za vikarja v Grižah pri Celji od l. 1580 do l. 1631. Ta čas bival je v Križih pri Tržiči nek duhovnik, kateri je služil sv. mašo v slovenskem jeziku, dokler mu ni l. 1617 prepovedal tega ljubljanski škof Toma Kren. Pred 200 leti živel je učenjak Valvazor; on je natanko opisal kranjsko deželo. Med drugim pravi, da se še po več cerkvah opravlja služba božja po slovensko. Da je resnico govoril, spričuje nam premnogo ostankov mašnih bukev, pisanih s starimi glagolskimi črkami, kakeršne so izumeli učenci sv. Metoda. Vsaka starejša farna cerkev, kateri ni zadnjih dve sto let ogenj upepelil listin, ima ali krstne ali mrtvaške ali urbarijske bukve zavite v pergamen; na njem pa se bere staro, že močno zlizano pisanje — oh, to so slovenske molitve, ki so nekdanj v starodavnih časih pri sv. opraviilih ulivale tolažbo našim dedom v trpeča srca, to so sv. slovenske pesni, kakeršnih ne poje več sedanji rod, katere pa so poprej stoletja in stoletja potresale oboke našim svetiščem in prodirale h Gospodu nad oblake. To so spomini na nekdanjo slovensko službo božjo po naših krajih. Popolnoma je ugasnila v začetku tekočega stoletja. Tedaj so še prepevali po nekaterih cerkvah veliki teden trpljenje Jezusovo ali pasijon po slo-

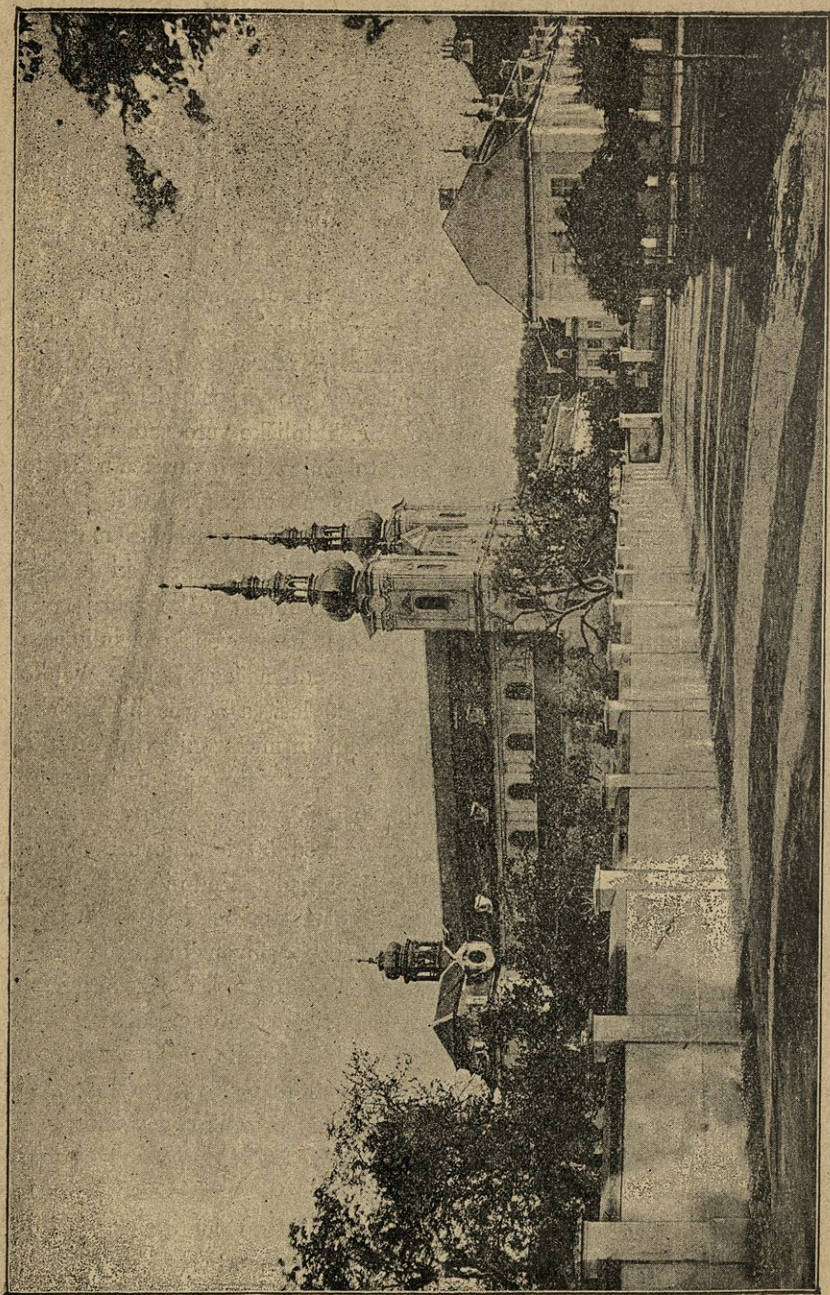
vensko, celó sv. obhajilo delilo se je še z domačim rekóm. Ostala je samo slovenska cerkvena pesen. **Zdaj pa tudi njo pehajo z naših korov**

Dedščina sv. Cirila in Metoda.

Naša duhovna očeta sv. Ciril in Metod zapustila sta nam prekrasno dedščino: sv. katoliško vero, uglajeni jezik slovenski in domačo službo božjo.

Najžlahtnejšo svetinjo izročila sta sv. brata našim dedóm, ko sta jih deloma izpreobrnila k pravi veri, deloma pa utrdila v njej. Ta biser so pazno čuvali naši predniki. Hrabro so se bojevali in umirali zanjo pod turškimi sabljami. Vse so si prizadejali, da jo ohranijo svojim otrokom in unukom. Sv. katoliške vere tudi mi, njih deca, nikari ne zaverzimo! Ona bodi tolažnica in tovarišica naša do hladnega groba. Ljudstvo, udano sv. veri, ne more propasti.

Druga svetinja naša je slovenski jezik, presladka materna beseda. Premnogo zavoljo nje trpel je sv. Metod. Roka, ki je spisalá toliko slovenskih bukev, morala je zato nositi težko železje. Od tistega hipa, ko je stopil s svojim bratom na slovensko zemljo, pa do zadnjega trenutka preganjali so ga zaradi našega jezika. Veliko sovražnikov imela je slovenščina pred 1000 leti, a še več jih pritiska nánjo dandanes. To so nemškutarji, lahoni in mažaroni. Oni bi radi, da bi mi zavrgli prelepo materno besedo in mesto nje sprejeli tujo. Žal, da jih uboga toliko naših ljudi. Vas za vasjo se ponemčuje po Koroškem in Štajerskem. Po nekod so pred 50 leti govorili še po slovensko, zdaj pa tam ni več čuti naše besede. Zadnji čas lotili so se nemškutarji šol, v katere zahajajo slovenski otroci. Na vse kriplje delajo na to, da bi se ti ne naučili brati po slovensko in da bi se kolikor moči hitro izprevrgli v Nemce. Zato so si osnovali neko društvo, nemški „šulferain“ po imenu, ki tišči samo nemščino v šole, ob ednem pa podaje, kakor se čuje, nedolžnim slovenskim otrokom spodtakljive bukve ter tako slabi v njih srcih sv. vero. Možje, ki zares ljubijo slovensko ljudstvo, izprevideli so veliko nevarnost, ki nam pretí od nemškega „šulferajna“. Oživili so tedaj šolsko bratovščino sv. Cirila in Metoda, kateri je namen, pospeševati med slovensko mladino sv. vero in ljubezen do maternega jezika. To je isti namen, ki sta gorela in živela zanj sv. brata, ko sta apostolovala med Slovani. Ti nadaljuješ delo sv. Cirila in Metoda, ako

Velegrad.

pristopiš k ti družbi. Zapiši vanjo tudi svoje otroke, da bodo oni na priprošnjo sv. apostolov rasli v sv. veri, v modrosti in umnosti. Nikari ne glej na tistih 10 kr., katere je treba za vsako osebo plačati na leto. To je mala reč v primeri z dobrim delom, katero storiš s tem. — Previdnost božja položila nam je na jezik slovensko besedo. Zoper Boga pregreši se vsakdo, kdor jo zaničuje. Slovenci! ljubimo svoj materni jezik, kateremu sta pridobila sv. Ciril in Metod prednost, da se smerabit celó pri sv. maši.

Tretja svetinja, podedovana po sv. apostolih, je slovenska služba božja. Oh, te svetinje pa nimamo več! Izgubljen je dragocen del Ciril-Metodove dedščine. Krivi tega nismo mi. Sovražniki naši so dobro vedeli, katero žilo je treba izpodrezati Slovenstvu, da gotovo izkrvavi in usahne, zato so djali v prepoved slovensko službo božjo. Ko bi ona ne bila zatrta, nikdar ne bi bilo potujčenih toliko Slovencev. Vsi Slovani, katerim so urinili mesto slovenščine latinski jezik v cerkev, izgubili so prej ali slej državno in narodno samostalnost in še dandanes jim grozi nevarnost, da jih ne pogoltne tujstvo. Kako močna bramba zoper tujce, „zemlje lačne“, da je slovensko bogoslužje, znala sta najbolj sv. Ciril in Metod; zato nista mirovala, dokler ni bila njuna naredba potrjena od apostolskega sedeža. Vsled čudeža z nebes razglasil je slovesno papež Hadrijan II. slovenščino za svet jezik. Pravico, da se sme maševati v njem, priznali so mu pozneje tudi Janez VIII., Inocencij IV., Urban VIII., Benedikt XIV. Pridobimo slovenščini znova staro pravico! Na prestolu sv. Petra kmalu še ni sedel papež, ki bi bil Slovanom tako prijazen, kakor je sedanji sv. oče Leon XIII. On je prava „luč z nebes“. Z nepopisljivim žarom obdal je naša apostola sv. Cirila in Metoda, da je mahoma zginilo ž niju obrekovanje, s katerim ju je obsenčevala sovražna zloba, dolžeča ju krivo-verstva. 30. septembra 1880 izdal je sv. oče prelepo pismo, v katerem navdušeno preslavlja sv. Cirila in Metoda ter ukazuje, naj se njun god praznuje po vesoljnem katoliškem svetu vsako leto 5. julija. Od veselja prekipevalo je srce Slovanom, beročim papežev list. Zbralo se je kakih 3000 Slovanov iz vseh slovanskih pokrajin, da vkupno romajo v Rim, zahvalit se sv. očetu za čast, katero je skazal našima apostoloma. 5. julija 1881 pali so slovanski romarji, topeči se v hvaležnih čutih, na kolena pred Leonom XIII. V spomin na ta dan

in na letošnjo tisočletnico dal je prizidati sv. oče lično kapelico v čast sv. Cirilu in Metodu k cerkvi sv. Klemenca, kjer počiva mlajšega apostola truplo. To jesen bo slovesno posvečena. Papež, ki je tako vnet za slovanska apostola, bi ne odrekel tega slovanskim vernikom, kar so apostoloma dovolili predniki njegovi. Ko bi se verniki obračali do svojih višjih pastirjev in bi slovanski škofje skupno v Rimu prosili za obnovev starodavne pravice, bi mogočni ukaz Leonov znova priklical v naša svetišča oni jezik, v katerem sta slavila Boga sv. Ciril in Metod. To, kar apostolskemu škofu Strossmayerju plava pred očmi, namreč slovenska služba božja po rimskem obredu bi bila ona vez, ki bi ločene slovanske brate najbrže združila v veri. Pač pomisleka vredno za pastirje in ovčice! Neizmerno bi s tem pridobila vera in omika na jugu in severu. Prosimo tedaj mi Slovenci, prosimo vsi Slovani Leona XIII., naj nam zopet dá to, kar so nam vzeli naši sovražniki; mogočni ukaz njegov naj znova priklič v naša svetišča oni jezik, v katerem sta slavila Boga sv. Ciril in Metod. Slovenska služba božja po rimskem obredu naj se vrne pred naše oltarje. Ona edina more združiti naše ločene slovanske brate s sv. katoliško cerkvijo. Prosimo in se nam bo dalo!

Na Velegrad! Na Velegrad!

Tak glas gre po vseh slovanskih zemljah. Vsak, komur je le moči zapustiti za nekoliko dni dom in pritrpati si nekaj goldinarjev za potovanje, pridruži naj se slovanskim romarjem, hitečim med brate Čehe na Moravsko, da si ogledajo sv. kraj, kjer je stoloval in umrl sv. apostol Metod. Velegrad dandanes ni več tako mogočen, kakor pred 1000 leti. Priprosta vas je, pičlo uro oddaljena od Ogerskega Gradišča, kjer je železnična postaja. Imenitna pa je Velegaška cerkev Marije v nebo vzete; ona hrani sv. prah največjega našega dobrotnika *) sv. Metoda. V onem preblaženem svetišči, ki je tolikrat čulo gorečo molitev sv. apostola, pokrepčala se nam bode duša. Tam bomo iskreno prosili trojedinega Boga, da se nikdar ne zruši zna-

*) Vednostna preiskovanja so dokazala, da telesni ostanki sv. slovanskega blagovestnika Metoda ne počivajo na sedanjem Velegradu. Cerkev in samostan nastal je tu dokaj pozneje; nekdanji slavni Velegrad pa je stal tam, kjer je sedaj vas Starigrad pri Ogrskem Gradišči.

menje sv. križa z naših cerkvá, da nikdar ne umolkne premili slovanski jezik po naših mestih in vaseh, da nikdar ne očasti naših grobov ošabna tujčeva noga. Tamkaj si globoko utisnemo v srce očetovski nauk, ki nam ga oznanuje duh Metodov, ustajajoč iz tisočletne gomile:

„Slovani, ljubite se med seboj! **Bodite zložni!**“

MOLITBY

v čast sv. Cirilu in Metodu,

(potrjena in priporočena od najslavnejšega slovanskega škofa J. J. Strossmayerja).

Sveti Ciril in Metod! Vaju je rodila mati Slava, zato sta rada sprejela vabilo slovanskega kneza Rastislava, vladarja moravskega, da ljudstvo njegovo rešita od zlega in ga pripeljeta k sv. veri. Bog Vama je dal duha znanja in dar jezika, zato sta iznašla slovenske črke in tako omogočila bukve slovenske. Vidva sta predstavila sv. pismo na slovenski jezik ter pooblaščená od apostolskega sedeža, v istem jeziku opravljala sv. mašo in službo božjo. Bodi Vama zato slava in hvala na vekov veke! — Vaju si je izvolil Bog za slovanska apostola; potrjena s sv. mašništvom sta se pripravljala na ta prevzvišeni poklic. Vama bila je namenjena slava, najti telo sv. Klementa papeža ter ga prinesiti v Rim, kamor sta se napotila, da uravnata svoj nauk z naukom sv. Petra ter utrdita vez edinstva vzhodne cerkve z zapadno. — Blažena je mati, katera Vaju je na svet rodila, ker dala je Bogu na slavo dva apostola. Blažene so Vajine evangeljske stopinje, zakaj, kjer sta koli hodila po slovanskih krajih, povsod so ustajale krščanske cerkve, v katerih se je slavil Bog in reševalo ljudstvo! — O draga sv. Ciril in Metod, blažena apostola slovanska, ki sta bila Bogu Očetu posebno prijetna, v Vajino mogočno brambo priporočamo mladino našo, otroke in družine naše, da se po milosti Vajinega apostolstva tako podučé v katoliški veri in v nji tako utrdijo, da jih ne more nobena skušnjava v veri omajati, nobena obluba, prilizovanje ali pretenje od nje odvrniti. Ponižno Vaju pro-

simo, da se nas spominjata pri milostivem Bogu ter goreče prošita za zedinjenje vseh slovanskih rodov v eni in isti cerkvi, da se tako med vsemi Slovani razširi prava krščanska učenost ter se čedalje bolj udomači svetlost čednosti. — Tvoja volja je bila in naše veselje, Tebe, o Jezus! v slovenskem jeziku hvaliti. Pred Teboj, o usmiljeni Izve-
ličar! klečimo potrtega srca in Te prosimo, da se po nezmernem usmiljenji svojem usmiliš slovanskega naroda in da v sredini njegovi izruješ slehrno razkolništvo in slehrno krivoverstvo, da se potem vsa njegova plemena in vsi rodovi snidejo v krilu ene matere sv. Cerkve božje ter z enim in istim duhom navdahnjeni zložno iščejo nebeško kraljestvo in slavé Očeta, Sina in sv. Duha na vekov veke. Amen.

Slovenci !

Ko se vlansko leto zavoljo nepredvidnih zaprek ni mogla uresničiti želja mnogih Slovencev, da bi bili obiskali svoje brate Čehe v njihovej prvostolnici — v zlatej materi Pragi, čule so se takoj od mnogih strani želje, naj bi se potovanje v Prago letos vsekakor izvršilo ter ob enem združilo s potovanjem na Velehrad, da se tako udeležencem zabavnega vlaka ponudi prilika ogledati si one posvečene kraje, kjer sta besedo božjo oznanjevala sveta blagovestnika naša Ciril in Metod in kjer sta službe božje služila v lepem jeziku slovanskem.

Odbor, ki se je ad hoc osnoval, oziral se je na te želje in uredil je stvar tako, da se bode slovanski vlak peljal najprej na Velehrad in od tam čez Olomuc v Prago, potem pa skozi Brno in Dunaj nazaj. Pogoje za vožnjo dosegel je odbor tako ugodne, da bode vsakemu, kedor si želi ogledati cvetoča česka mesta in posebno sijajno prvostolnico česko z novim narodnim gledališčem; vsakemu, kedor letošnjo slovansko tisočletnico želi proslaviti na kraji poslovanja slovanskih prosvetnikov in blagovestnikov, lahko mogoče udeležiti se potovanja na Velehrad in v Prago.

Posebni vlak s slovanskimi potniki odpeljal se bode dne 10. avgusta iz Trsta ter bode do Spielfelda postajal na vseh postajah, od tam naprej pa le na poglavitnejših. Oni udeleženci, ki stanujejo ob postranskih progah južne železnice, mogli se bodo na Brežino, v Divačo, v Št. Peter, Zidani most, na Pragarsko in v Maribor pripeljati s katerim koli poštnim vlakom, da prestopijo potem v posebni vlak.

Na Dunaj prispel bode vlak dne 11. avgusta. Tu bode jeden dan odmora. Dne 12. avgusta odpelje se vlak v Uherské Hradište (Velehradska postaja), kjer se bode prenočevalo. Dan 13. avgusta posvečen bode Velehradu; na večer tega dne ali v jutro dne 14. avgusta odpelje se vlak v Olomuc, kjer poseben odbor že sedaj dela velike priprave, da — kakor piše njega predsednik — „dostojno sprejme drage mu brate slovenske.“ Dne 15. avgusta bode prihod v Prago, kjer vsi slovenski potniki skupno ostanejo dva dni ter se udeležé dveh gledališčnih predstav.

Vrniti se bode mogel vsakdo z onim poštnim vlakom, s katerim bode hotel, preko Brna ter si, ako bode želel, ogledati tudi to mesto. Vožnji listki bodo veljavni celih štirinajst dni.

Cene za vožnjo na Velehrad in v Prago ter nazaj pa so sledeče:

	Od postaj:	
	Za II. razred gld. kr.	Za III. razred gld. kr.
Trst Guljan, Brežina, Prosek, Sežana, Divača, Leseče, Št. Peter, Prestranek, Postojina, Rakke, Logatec, Borovnica, Krmin, Gorica , Sovodenj, Zagrad, Ronki, Tržič, Reka, Opatija, Jurdani, Sapijane, Trnovo-Illirska Bistrica in Kilovče	34 —	23 50
Ljubljana , Zalog, Laze, Kresnice, Litija, Sava, Zagorje, Trbovlje, Hrastnik, Zidani most, Rimske toplice, Laški trg in Celje	32 —	21 50
Pulj , Vodnjan, Rovinj, Kanfanar, Št. Peter, Zabrnič, Pazin, Cerovlje, Roč, Rakitović, Buzet, Podgorje in Hrpelje	38 20	26 50
Ptuj , Pragersko, Št. Jurij pri Celji, Štoré, Ponikva, Poličane, Slov. Bistrica, Rače, Hoče, Maribor , Pesnica, Št. Ilj in Spielfeld	27 —	17 50
Gradec	23 —	15 50
Bruck na Muri	21 —	14 50
Beljak , Podravlje, Vrba, Poreče, Kriva Vrba, Celovec , Grabštang, Sinčaves, Plibark, Prevalje, Spodnji Dravobor, Vuzenica, Vuhred, Ribnica, Št. Lovrenec, Ruše, Bistrica in Lembach	32 —	21 50
Sisek , Lekenik in Velika Gorica	33 50	22 50
Zagreb , Zaprešić, Brežice, Krško, Rajhenburg in Selnica	29 50	20 —
Čakovec (Varaždin) , Središče, Ormož, Velika Nedelja in Možganci	31 —	20 50

Ker je podpisanemu odboru najkasneje do 10. julija treba vedeti število udeležencev, naj blagovolijo vsi oni, ki se za to odločijo, oglasiti se do tega časa pri njega predsedniku gospodu Ivanu Hribarji ali njegovemu namestniku gospodu Ivanu Murniku. Tudi denar naj se pošilja jednemu ali drugemu imenovanih.

Kar bode družega še potreba vedeti, priobčil bode odbor vsakemu udeležencu posebej; razglasil pa tudi po slovenskih listih.

Slovenci! Njegova Prevzvišenost, premilostivi vladika bosenskosremski, Josip Juraj Strossmayer, sporočil je podpisanemu odboru, da se bode pridružil slovenskim potnikom Velehradskim. To Vam bodi v izpodbujo za obilno udeležbo.

V Ljubljani, dne 8. maja 1885.

O d b o r

za priredbo vlaka na Velehrad in v Prago.